Építkezés a múltra - út a jövőbe

Elefántvadászatra készül a HANGYA

„A nemzetközi viszonylatban ma is korszerűnek mondható vállalkozási kultúránk alappilléreit, amelyen nemzeti versenyképességünk növelésének igénye alapul, őseink több, mint száz évre visszamenőleg megteremtették. Jelen fejlődésünkhöz nélkülözhetetlen a múltra való visszatekintés, az ebből a gazdag történelmi örökségből való táplálkozás, hogy kialakulhasson az eddigi liberális gazdaságpolitikával szakító új típusú összefogás, ami új struktúrát épít gazdaságban és társadalomban egyaránt. A Nemzeti Vidékstratégiában elkészült egy olyan program, amelynek egyik kiemelkedően fontos elemét vélhetően a HANGYA - típusú szövetkezés országos hálózatának kiépítése fogja adni” – mondja Szeremley Béla, a Hangya Szövetkezeti Együttműködés elnöke.

Szeremley szerint a száz évvel ezelőtt elhatározott üzleti szolidaritás és a stratégiai partnerség alapján folyik ma is a fejlett európai uniós országokban a szövetkezeti élet. Az értékesítő és feldolgozó szövetkezetek jelentik a biztonságot, az együttműködő közösségek adják a társadalom szövetét. Az üzleti méltányosság erősíti a demokráciát, ezt meg kell tanulni nemcsak a gazdáknak, hanem a politikusoknak is, hiszen ez nem csupán agrárius ügy. Globális piaci viszonyok között mérettetnek meg a magyar gazdák, ez nem kispályás foci!
Elég sok zavar mutatkozik a szövetkezetek szerepének megítélésében?
Az elnök véleménye szerint ez így van, de nem véletlenül. A zavarosban halászva lehetett rendszerváltás után vagyonokat keresni. Ál-szövetkezésből így lettek valódi magánvagyonok, a közérdekre fütyülő integráló offshore cégek. A zavarkeltésnek véget kell vetni, ezért itt az ideje, hogy öntsünk végre tiszta vizet a pohárba és kezdjünk el végre igazat beszélni a szövetkezetekről! Tegyük végre helyére az elmúlt évtizedek agymosása révén eltorzított szövetkezet szó tartalmát! Nem lehet történelmileg igazolni a központilag is nemegyszer ösztönzött szövetkezet-ellenes közhangulatot, valamint a kolhoz-típusú

szövetkezés és az európai-típusú termékpályás szövetkezés eszmei összevegyítését. A termelőszövetkezetek rendszerváltás utáni privatizációja és szűk rétegek általi kisajátítása azt igazolta, hogy nemcsak téves volt, hanem nemzeti versenyképességünket hosszútávon rontó, kifejezetten káros volt az út, amelyen a külön¬féle tőkehasznosító társaságok szervezeti keretei közé terelték a szövetkezésben érdekelt vidéki embereket. Nem véletlen, hogy a rossz eszmeiséget erősítő káros szövetkezeti törvénykezés főként a szociál-liberális kormányzatoknak volt sajátja.

Miben különbözik a régi TSZ és a HANGYA modellváltási ajánlása?

Szeremley emlékeztet arra, hogy a termelőszövetek és a belőlük létrejött társas vállalkozásoknak nevezett kft. – az ideológiákat félretéve – nem sokban különbözik egymástól. A TSZ elnök volt a menedzser, ő volt a gazda, a tagok többsége, pedig valójában csak alkalmazott bérmunkás. A multifunkcionális téeszből mára multifunkcionális társas vállalkozás lett.

Ezzel szemben egy valódi, non-profit jellegű szövetkezetben adóhatóságilag és tevékenységében is önálló a gazda, aki legtöbbször családi vállalkozó. Természetes módon több lábon áll és ezért keresi termékei piacra-jutását segítő, értéknövelő partnerségeket. A termékpályás szövetkezetben a termelőktől összegyűjtik a homogén árut, amit tovább kell vinni a vertikumban. A kistermelői árut is globális piacra kell vinni. A mezőgazdasági nyersanyagot feldolgozzák az élelmiszeriparban, majd a nagykereskedelem közvetítésével kerül át a kiskereskedelembe, vagyis az üzletekbe a vásárlókhoz, akik fizetnek. „A disznóból csak akkor lesz parizer vagy a tejből sajt, vagyis élelmiszer, ha végigmennek ezeken a termékpálya fázisokon. Nekünk az a feladatunk, hogy a termékpálya szakaszokat a termelők érdekében összehangoljuk.” – magyarázza a Hangya elnöke.

Hogyan jutottak el a modell kialakításához?

Érdekes kacskaringókkal és kemény munkával. A Hangya hagyományok megismerése után körülnéztünk Európában, hol csinálják legjobban. Így jutottunk el Dániába, ahol kapcsolatot építettünk ki a Dán Demokrácia Alap és a dán szövetkezeti rendszer segítségével. Itt a gazda áll a központban szigorú keretszabályok alapján. Furcsa fintora a sorsnak a legutóbbi két évtized. Dániában ma 24 millió sertés van, a mi jelenlegi 2,5 milliónkkal szemben. Magyarország rendszerváltása idején mindkét országban 10 millió volt. Most átrendeződött a piac, tehát mondhatjuk, hogy helyettünk 7,5 millió disznót, a dánok hizlalnak, vágnak le, és adnak el jó kereskedéssel, ezért is nevezik őket a gazdag parasztok országának. Mi magyarok ugyanakkor, akik pedig mindig újabb reformokkal állunk elő, lassan csak elszegényedő ’nyersanyagbázis’ vagyunk. Hajdan a mosonmagyaróvári tejszövetkezet volt a dán szövetkezeti rendszer

mintaprojektje. Azóta ez ott sikeres szövetkezeti franchise szinten működik. Azonos elemet jelent minden gazda számára az érdekeltség. Van egy árkarbantartó hatás, ami nonprofit szempontból annyit tesz, hogy nem a menedzser dönti el, mire költ a napi költségek felett, hanem a stratégiai ügyekért felelős tagság. Dániában nincsenek bent a multik az élelmiszeriparban, számukra ez elképzelhetetlen. Nálunk a tulajdonosi arányok változtatása kormányzati szándékkal igen gyorsan megvalósítható lenne.

Mit javasolt a HANGYA a VM stratégiához?

Először is arra kívántuk felhívni a kormányzat figyelmét, hogy az európai piac a globális piac, amelynek kihívásaihoz alkalmazkodnunk kell, - enélkül nincs siker. Magyarországon legfontosabb kérdés a foglalkoztatás bővítése és a gazdaság növekedése. Látnivaló, hogy az előző évtizedek megoldásai kudarcot vallottak, ezért radikális változásra van szükség, amelyet a kormányzat csak a feladatok szervezésével és az emberek teljes mozgósításával tud megvalósítani. A HANGYA programjában 100.000 új munkahely teremtésére tettünk javaslatot, amire érdemi választ kérünk a kormánytól!

Nagyon fontos - több, mint 30 féle - célokat fogalmaztak meg a VM nemzeti stratégiáiban, azonban véleményünk szerint a birtokpolitika és a szövetkezés elemeit kellene kiemelten kezelni, amelyek nélkül nincs kiindulópont és nemzeti érdekérvényesítés.

A szövetkezetek országos hálózatának kiépítése nélkül nem képes hatékony gazdaságpolitika érvényre jutni, nem tudjuk a magyar árukat tömeges méretekben előállítani, hozzáadott értéket helyben realizálni és a piacokon biztonságosan értékesíteni. Ma nemcsak általában összefogásra, hanem az erőforrások ezirányú átgondolt koordinálására, vagyis intézményesített szervezőerőre lenne szükség piaci körülmények között. Ez adhatja csak a fent-tarthatóságot, ugyanakkor a rugalmas bővítés lehetőségét is kínálja.

A mi javaslatunk befogadásával gyakorlatilag azonnal több ezer állástalan agrárdiplomás állítható ”hadrendbe”, akik a sokféle előny részeként a falu vezető rétegévé válhatnának. Egy hangya is önmaga súlyának terhét meghaladó munkát végez, ehhez képest egy „hangyaboly” a multinacionális cégcsoportok „elefántjait” is ledöntheti!

Hogy látja a jövőt?

Bizakodva. Noha az elmúlt időszakban évről évre egyre szegényebbek lettünk, nem reménytelen sorsunk jobbítása, mert vannak lehetőségeink a kitörésre. Elsősorban saját nemzeti hagyományaink, tapasztalataink, kreativitásunk és jelenlegi nemzeti érzésű kormányzatunk formálódó törekvései. Az uniós programok jelentős támogatást adnak az általuk javasoltak megvalósításához, de magunknak kell eldönteni, - mit is akarunk valójában?

A „vidékmegtartás”, csak abban az esetben lehet sikeres, ha a szervezett részfoglalkozások tervezhető és fejleszthető kiegészítő jövedelmet adnak. Az érdekeltségnek a személyes közreműködési rendszerére kell alapulnia, az osztozkodásnak pedig a beszállítás ellenértékének értékarányos visszajuttatására kellene törekednie. A hangsúly a minőségi kategóriákon van. Cél az együttműködés, a közös anyagi érdekek figyelembe vétele, mert kemény piaci érdekek ütköznek egymással. Ezért ez egy fontos üzletviteli kérdés, ahol persze kérdéses, hogy ki tudunk-e törni ebből a jelenlegi zártságból, és igénybe tudjuk e venni az uniós forrásokat” – magyarázza Szeremley Béla.
Úgy vélem, azért kell nemzeti intézményi hálózatban gondolkodni, mert ha nem sikerül elérni „egy kritikus tömeget”, egy nemzeti versenyképességet átgondolt kormányzati program segítségével, akkor a globalizálódott világban, a hálózatokat működtető tőkeerős globális szervezetekkel szemben esély sincs a piacra jutni. Azért tűnik el a magyar áru, mert a rossz gazdasági környezet miatt megszűnik a gazdálkodó tevékenysége, melynek meghatározója a folyamatos és üzletileg korrekt átvételi biztonság hiánya. Az együttműködés mikéntje igényli tehát a változást, és ez nem csupán pénz kérdése. Lassan a kormányzat is tisztában lesz a helyzettel, csak a megvalósítását kellene meggyorsítani, mivel a termelők türelmetlenek. A kormányváltás óta eltelt egy év, és ezen a téren még mindig nem történt változás . A liberalizmus ott végződik, ahol a közjó érdekében a szövetkezés elkezdődik! Intézményesült szervező erő nélkül nem lehet közösséget építeni és nemzeti versenyképességet megteremteni! – hívja fel a figyelmet a Hangya elnöke.

A teljes cikk megtekinthető itt: www.agribusiness.hu/article/460

Írta: Horkai Diána
Fotó. Ferenczy Dávid